

Α. Δ. ΔΕΛΗΜΠΑΣΗ

“ΨΑΛΑΤΕ ΣΥΝΕΤΩΣ,,

**ΔΙΑΤΙ ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ
Η ΕΝΟΡΓΑΝΟΣ ΛΑΤΡΕΙΑ**

«Μὴ διὰ κιθαρῶν»
Μ. Ἀθανάσιος

**ΑΘΗΝΑΙ
1982**

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ

Πώς πρέπει νὰ λατρεύωμεν τὸν Θεὸν οἱ Χριστιανοί; "Ἄγευ μουσικῶν ὀργάνων, η̄ μετὰ μουσικῶν ὀργάνων;

Τὴν ὀρθὴν ἀπάντησιν ἐπὶ τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου ἔρωτῆματος θὰ τὴν λάδωμεν μόνον ἀπὸ τοὺς ἀγίους Πατέρας. Ἡ θρησκεία μας ὀνομάζεται Χριστιανισμός, η̄ ἄλλως Ἐκκλησία, η̄ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, η̄ ἀπλῶς Ὁρθοδοξία. Ἡ θρησκεία ἡ̄ πιῶν τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν εἶναι ἀποδεδειγμένως η̄ ἀληθινὴ θρησκεία. Ἡ ἀληθινὴ αὕτη θρησκεία ἀπεκαλύφθη παρὰ τοῦ ἀληθινοῦ καὶ ἀγίου Θεοῦ καὶ διδάσκεται εἰς τὸν κόσμον διὰ τῶν Ἀγίων Του. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος λέγει διὰ τὴν θρησκείαν μας «ἐλάλησαν ἀγιοι Θεοῦ ἀνθρωποι». "Ο,τι διδάσκουν οἱ Ἀγιοι, αὐτὸς εἶγαι Ὁρθοδοξία. Διότι οἱ Ἀγιοι ὡμολησαν ὅχι κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην γνώμην των, ἀλλὰ «φερόμενοι» «ὑπὸ Πνεύματος Ἀγίου», γράφει δὲ αὐτὸς Ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ². Οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ διαστῶνται ἐπὶ τοῦ θείου λόγου τῶν Ἀγίων. Ἀκόμη καὶ αὐταὶ αἱ Τοπικαὶ καὶ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τὸν λόγον τῶν Ἀγίων εἰχον ὡς δάσιγ³.

Ἀντιθέτως, διὰ διαφωνεῖ πρὸς τὸν λόγον τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀποδεδειγμένως κακοδοξία καὶ αἵρεσις, δηλαδὴ φεῦδος. Ἡ αἵρεσις ρίπτει τὸν ἀνθρωπον εἰς πνευματικὸν «σκότος»⁴ καὶ τὸν δῦνηγει «εἰς τὴν ἀπώλειαν»⁵. "Οσοι ἔχ τὸν ἀνθρώπων δὲν δέχονται τὸν λόγον τῶν ἀγίων Πατέρων, δὲν εἶγαι τοῦ Θεοῦ. "Οσοι δὲν γνοῦν τὴν Ἀγίαν Γραφήν, δπως τὴν ἔρμηγεύουν οἱ ἀγιοι Πατέρες, δὲν εἶναι Ὁρθόδοξοι. "Οσοι ἐπικρίνουν τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀγίων Πατέρων, δὲν εἶγαι ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ. "Οσοι κατηγοροῦν τοὺς ἀγίους Πατέρας καὶ, ἀντὶ τῆς θείας ἀληθείας, ὑποστηρίζουν διαφόρους λόγας η̄ ξένας γνώμας, εἶγαι ἔχθροι

τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἀγίων Του. "Οταν δὲ οἱ ἔχθροὶ οὗτοι θέλουν καὶ νὰ διδάσκουν καὶ νὰ δημιουργῆσαι ἄλλους, τότε αὐτοί, λέγει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, «δῆμοι εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν»⁶. «Τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἔαν δῆμον, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται»⁷.

Οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ ἀκούωμεν τοὺς κακοὺς τούτους διδασκάλους καὶ δημιουργούς. Οὔτε νὰ τοὺς ἀκολουθῶμεν, ἔστω καὶ ἀν υποκρίνωνται τὸν ἀγνθρώπου τῆς Θρησκείας. Ἐπὶ τούτου, ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκεν εἰδικὴν καὶ προστακτικὴν ἐντολὴν. «Προσέχετε», εἶπεν ὁ Χριστός, «ἀπὸ τῶν φευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐγδύμασι προσβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἀρπαγεῖς»⁸. Καὶ ὁ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐρμηνεύει. Οἱ Χριστιανοὶ διείλομεν νὰ φυλασσώμεθα δχι ἀπὸ «τοὺς φαγεροὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ (ἀπὸ) τοὺς φευδοδιδασκάλους καὶ προσοχὴ εἰς ὅ,τι διδάσκουν οἱ ἄγιοι Πατέρες.

Τι λέγουν οἱ "Ἄγιοι τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματός μας; Πῶς θέλει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός νὰ τὸν λατρεύωμεν; Μετὰ μουσικῶν δργάνων, ἢ ἀγενούμενοι μουσικῶν δργάνων;

«ΜΗ ΔΙΑ ΚΙΘΑΡΩΝ»

«Μὴ διὰ κιθαρῶν», λέγει ὁ ὑπέρμαχος τῆς Ὁρθοδοξίας Μ. Ἀθανάσιος⁹. Δηλαδή, «Φάλατε τῷ Θεῷ»¹⁰, ἀλλ' δχι μὲ μουσικὰ δργανα. «Τουτέστι, Φαλτήριον, κιθάραν, λύραν καὶ τὰ λοιπά»¹¹ τοιαῦτα δργανα, παλαιότερα καὶ νεώτερα. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν χριστιανικὴν λατρείαν δὲν χρησιμοποιοῦνται μουσικὰ δργανα¹². «Κιθάρα περιήρηται (ἀψηφρέθη), καὶ «οὔτε τύμπανον» ἔχει «ἐν χερσίγ»¹³ ὁ λατρεύων τὸν Θεὸν Χριστιανός, οὔτε ἄλλα παρόμοια. Ἀνέκαθεν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ δὲν μεταχειρίζεται μουσικὰ δργανα εἰς τὴν λατρείαν. Ἡ δρθόδοξος λατρεία τοῦ Θεοῦ ἀγενούμενοι μουσικῶν δργάνων ἀποτελεῖ ἐξ ἀρχῆς σταθερὰν ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν καὶ διδασκαλίαν τῶν Ἀγίων¹⁴. Διότι τοῦτο εἶναι θέλημα Θεοῦ¹⁵ ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἥδη ἐποχὴν¹⁶.

ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ διὰ μουσικῶν δργάνων ἀνήκει εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τότε ἐπετράπη παρὰ Θεοῦ ἡ ἐνόργανος λατρεία. Διότι λέγει ὁ θεῖος νόμος: «Ανείτε τὸν Θεόν»¹⁷ «ἐν ἥχῳ σάλπιγγος»¹⁸, «ἐν φαλτηρίῳ καὶ κιθάρᾳ»¹⁹, «ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ»²⁰, «ἐν χορδαῖς καὶ ὄργανῳ»²¹, «ἐν κυμβάλοις εὐήχοις»²², «ἐν κυμβάλοις ἀλαλαγμοῦ»²³. Δηλαδή, διὰ πολλῶν καὶ διαφόρων μουσικῶν δργάνων. Προσέτι, ἐνομισθετήθη τότε καὶ ἡ αἱματηρὰ λατρεία διὰ θυσίῶν ζῷων. Διότι λέγει πάλιν ἡ Ἀγία Γραφὴ πρὸς τὸν τότε Ἰσραήλ: Θὰ θυσιάζῃς εἰς τὸν Θεόν «ἀμιγούς ἐνιαυσίους (ἐνδεὶς ἔτους) ἀμώμιους»²⁴ καὶ «μίσχον ἐκ διῶν ἀμικριῶν»²⁵ καὶ «κριούς»²⁶, καὶ ἄλλα ζῷα.

Διατὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐνομισθετήθη ἡ ἐνόργανος καὶ αἱματηρὰ λατρεία; Κατὰ συγκαταβάσιν ἐγένετο τοῦτο, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν τότε ἀγνθρώπων. Ἐπειδή, λέγει ὁ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, εἰδεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς γὰρ αὐτομολοῦν πρὸς τὰ εἴδωλα καὶ νὰ ρέπουν πρὸς τὴν εἰδωλολατρικὴν λατρείαν, διὰ τοῦτο «ἐπέτρεψε τὰς θυσίας» ζῷων²⁷. «Μαίνεσθε», εἶπε πρὸς αὐτούς, καὶ φέρεσθε πρὸς τὰ εἴδωλα «καὶ δούλεσθε (θέλετε) θύειν (γὰρ θυσιάζετε ζῆτα)»²⁸. «Οὐκοῦν (λοιπόν), καὶ ἐμοὶ θύετε»²⁹. Δηλαδή, καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ἀληθινὸν Θεόν δύνασθε γὰρ θυσιάζετε ζῆτα.

«Καὶ τὰ (μουσικὰ) δργανα δὲ ἐκεῖνα διὰ τοῦτο» ἐπετράπησαν «τότε», λέγει πάλιν ὁ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος³⁰. «Ητοι διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν»³¹, «διὰ τὴν παχύτητα τῆς διανοίας αὐτῶν»³² καὶ διότι πρὸ δλίγου εἰχον ἀποσπασθῆ ἐκ τῶν εἰδώλων³³. «Οπως «τὰς θυσίας (ζῷων) συνεχώρησεν» ὁ Θεός, «οὕτω καὶ ταῦτα (τὰ μουσικὰ δργανα) ἐπέτρεψεν»³⁴. Ἐπέτρεψεν αὐτὰ κατὰ συγκαταβάσιν. «Συγκαταβαίνων αὐτῶν τῇ ἀσθένειᾳ (εἰς τὴν ἀσθένειάν των)»³⁵, καὶ διὰ γὰρ ἀφυπνίση τὸ «βάναυσον αὐτῶν καὶ ράθυμον»³⁶. Δι' αὐτὸν ἀνεκέρασε «τῷ πόνῳ τῆς προσεδρίας τὸ ἥδυ τῆς μελψίας». «Ητοι ἀνέμειξε τὸν κόπον ἐκ τῆς παραμονῆς εἰς τὸν Ναὸν μὲ τὸ γλυκὺ καὶ ἐλκυστικὸν τῆς ἐνοργάνου μελψίας»³⁷.

ΛΑΤΡΕΙΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ

Ἐπειδὴ δὲ ἐνόργανος καὶ αἰματηρὰ ἔκείνη λατρεία ἐπετράπη συγκαταβατικῶς, διὰ τοῦτο διὸ καὶ περιωρισμένη. Περιωρισμένη ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ. Εἰς τὸν τόπον τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμι καὶ εἰς τὸν χρόνον τῆς ἐποχῆς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Οἱ προφήτης Μωυσῆς, λέγει δὲ Χρυσόστομος, οὐχὶ εἰς πολλοὺς χώρους, «ἀλλ’ εἰς ἓνα τόπον» διέταξε γὰρ λατρεύουν οἱ Ἰσραηλῖται τὸν Θεὸν αἰματηρῶς καὶ ἐνοργάνως³⁹. Εἰς ποῖον; Εἰς ἔκεινον «τὸν τόπον», τὸν δποῖον θὰ ἔξελεγε «Κύριος ὁ Θεός», «ἐν μιᾷ τῶν πόλεων» Ἰσραὴλ⁴⁰. «Ἐξελέξατο» δὲ «Κύριος τὴν Σιών»⁴¹, ἦτοι τὴν Ἱερουσαλήμ, δπου ἀνηγέρθη ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντος⁴². Εἰς οὐδένα ἄλλον τόπον «τῆς οἰκουμένης» ἐπέτρεψεν δὲ Θεὸς τὴν παλαιὰν ἔκείνην λατρείαν, «ἀλλ’ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις (εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα) μόνον»⁴³. Ἐξω τῆς Ἱερουσαλήμι δὲν ἐπετρέπετο δὲ λατρεία αὕτη καὶ, ἐὰν ἐτελεῖτο ἔκτὸς ταύτης, ἦτο παρανομία, λέγουν οἱ «Ἄγιοι»⁴⁴.

Τοῦτο μαρτυροῦν καὶ τὰ ἀκόλουθα γεγονότα. Ἐπὶ βασιλέως Βαθυλωγίων Ναδουχοδονόσορος, οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Ἱερουσαλήμι ἀπήγθησαν αἰχμάλωτοι εἰς Βαθυλῶνα. Τότε, «καίτοι... πολὺς ἦν (ἥτο) ἔκει τόπος, ἀλλ’ ἐπειδὴ ὁ Ναὸς οὐκ ἦν, ἔμενον μὴ θύοντες (μὴ θυσιάζοντες)»⁴⁵. Οὔτε ἔθυσιαζον ἔκει, οὔτε ἐώρταζον, οὔτε ἐλάτρευον τὸν Θεὸν διὰ μουσικῶν ὅργάνων. Διὰ τοῦτο οἱ Τρεῖς Πατέρες ἐν καμίγῳ ἔλεγον πρὸς τὸν Θεὸν προσευχόμενοι: «οὐκ ἔστιν (δὲν ὑπάρχει) ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ... θυσία, οὐδὲ προσφορά, οὐδὲ θυμιάμα, οὐ τόπος» λατρείας⁴⁶. «Οτε δὲ οἱ Βαθυλῶγοι ἐπίεσαν τοὺς αἰχμαλώτους Ἰουδαίους γὰρ φάλουν «ἐκ τῶν φύδων Σιών»⁴⁷, ἔκεινοι ἡργήθησαν. Καὶ, ἐπὶ πλέον, ἐκρέμασαν τὰ μουσικὰ αὐτῶν ὅργανα «ἐπὶ ταῖς ἵτεαις (εἰς τὰ δένδρα ἵτεας)»⁴⁸. Διατί; Διότι ἐγνώριζον τὸν θεῖον «γόλιον σαφῶς», δὲ δποῖος δὲν ἐπέτρεπε «ταῦτα ἔξω (τῆς Ἱερουσαλήμι) ποιεῖν (γὰρ πράττουν)»⁴⁹. Διὰ τοῦτο ἐλεγούν: «Πῶς ἀσωμεν τὴν φύδην Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας;»⁵⁰. Καὶ κατηρῶντο τοὺς ἑαυτούς των, ἐὰν τυχὸν διέπραττον αὕτην τὴν παρανομίαν⁵¹. Διατί τότε ἔλαθον τὰ μουσικὰ ὅργανα λατρείας εἰς

τὴν ἔξορίαν; «Οχι διὰ νὰ λατρεύουν δι’ αὐτῶν τὸν Θεόν, ἀλλὰ διὰ γὰρ τὸν ἐνθυμιοῦνται, λέγει δὲ οἱερὸς Χρυσόστομος»⁵².

Καὶ χρονικῶς ἡτο περιωρισμένη ἡ νομικὴ ἔκείνη λατρεία. Διὰ τοῦτο διετηρήθη κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ μέχρι τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς. Οἱ Θεός συνεκέντρωσε τὴν λατρείαν ἔκεινην «εἰς θυσίας, τὰς δὲ θυσίας εἰς τόπον, τὸν δὲ τόπον εἰς καιρόν, τὸν δὲ καιρὸν εἰς μίαν πόλιν», διότι ἡτο προσωρινὴ καὶ ἔμελλε γὰρ καταργηθῆ⁵³. Κατηργήθη δὲ διὰ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς σταυρικῆς Αὐτοῦ θυσίας ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ⁵⁴. Οἱ Χριστὸς εἶναι «ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ἀμωμόν ιερεῖον (θῦμα)», λέγει δὲ ἄγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας⁵⁵, καὶ θυσιάσθη ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ὡς «ὁ Ἄμινδος τοῦ Θεοῦ» «ὁ αἴρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου»⁵⁶. Τότε κατηργήθη ἡ «ἐν τύπῳ καὶ σκιᾷ» παλαιὰ νομικὴ λατρεία τῶν ζωφοθυσιῶν καὶ τῶν μουσικῶν ὅργάνων⁵⁷. Ιδού διατί, μετὰ τὸ κοσμοσωτήριον τοῦτο γεγονός, δὲ Θεὸς διὰ τῶν Ρωμαίων κατέστρεψε τὸν παλαιὸν ἔκεινον Ναὸν καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ⁵⁸. «Κατέσκαψε» τὴν πόλιν καὶ τὴν ἔκαμεν «ἄβατον» διὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους⁵⁹. Μετὰ δὲ τῆς Ἱερουσαλήμι, «καὶ τὴν λοιπὴν τῆς πολιτείας ἔκεινης οἰκοδομήν κατέλυσεν ἄπασαν»⁶⁰.

ΑΣΜΑ ΚΑΙΝΟΝ

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἡτο «χρήσιμος» «καὶ ἀναγκαῖος δὲ νόμιος» περὶ αἰματηρᾶς καὶ ἐνοργάνου λατρείας⁶¹. Τώρα δικαστικά, εἰς τὴν χριστιανικὴν ἐποχὴν τῆς Καινῆς Διαθήκης, οὗτος «ἐπαύσατο καὶ ἀργεῖ»⁶². Διὰ τοὺς Χριστιανοὺς ισχύει ἄλλη ἐντολὴ περὶ λατρείας. «Ἡ θεία ἐντολή: «Ἄσατε αὐτῷ (εἰς τὸν Θεόν) ἄσμα καὶ νόδον»⁶³. Δηλαδή, «μὴ ἐν παλαιότητι τοῦ γράμματος» τῆς νομικῆς λατρείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, λέγει δὲ Μ. Βασιλείος, «ἀλλ’ ἐγ καιγότητι τοῦ Πνεύματος λατρεύετε» τὸν Θεόν⁶⁴. «Οχι πλέον διὰ τῆς νομικῆς λατρείας «ἐν Ἱεροσολύμοις», νομιοθετεῖ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός»⁶⁵, ἀλλ’ εἰς πάντα τόπον «ἐγ πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ»⁶⁶. Διὰ τοῦτο, οὐχὶ ἔνα, ἀλλὰ πολλοὺς

ναούς ἔχομεν οἱ Χριστιανοί. Λατρεύετε τὸν Θεὸν δχι δι' αἰματηρῶν θυσιῶν ζώντων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀληθινῆς καὶ ἀναιμάκτου θυσίας τῆς Θείας Εὐλαβεστίας. Διότι τόρα «ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη (ἐθύσισθη) Χριστός», κηρύσσει ὁ «Ἀπόστολος Παῦλος»⁶⁹. Λατρεύοντες διότι τὸν Θεὸν δχι διὰ μουσικῶν δργάνων, «ώς οἱ πρόηγοι» τῆς Παλαιᾶς Διαθήρης, ἀλλὰ «συνετῶς»⁷⁰, δπως ἀριθόζει εἰς τὸ νέον θέμα τῆς Καινῆς Διαθήρης.

ΜΙΣΗΤΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Εἶναι, λοιπόν, ὅπωσδήποτε κακὸν ἡ γρῆσις μουσικῶν δργάνων εἰς τὴν γριστιανικὴν λατρείαν; Ο Θεὸς κηρύσσει διὰ τῶν Ἀγίων Τοι, διὰ τῆς ἐνέργαντος λατρείας σύμμερον εἶναι κακόν. Εἶναι «παράδοσις»⁷¹. Εἶναι «παρανοία»⁷². Εἶναι «μάχη καὶ πόλεμος» «πρὸς Θεὸν»⁷³. Εἶναι λατρεία μισητῆ εἰς τὸν Θεόν. Θέλεις νὰ έργης λέγει διάγος Ἰωάννης ὁ Χριστότομος, «διὰ καὶ τὴν διὰ τυμάνων καὶ τῆς κιθάρας καὶ τῶν φαλτυρίων καὶ τῶν ἄλλων (μουσικῶν) δργάνων λατρείαν μεσεῖ» δ Θεός,⁷⁴ «Ἄκουε, τι λέγει εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν: «Μετάστηρον (ἀποιάκρυνον) ἀπ' ἑμοῦ ἦχον διδῶν σου, καὶ φαλμῶν δργάνων σου οὐκ ἀκούσομεν»⁷⁵. Τώρα γὴ ἐνέργαντος λατρεία δὲν φέρει πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἀποιάκρυνει ἀπὸ τὸν Θεόν. Δὲν καταλάβασει τὸν ἀνθρώπον μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὸν κάρπει μισητὸν εἰς τὸν Θεόν. Δὲν ἀποτελεῖ τρόπον ἐλκύσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἀποστασίας καὶ ἀπωλείας φυγῆν.

ΠΤΩΣΙΣ ΕΙΣ ΙΟΥΔΑΙΣΜΟΝ

Λατρεύοντος οἱ Χριστιανοὶ τὸν Θεόν διὰ μουσικῶν δργάνων, ἀριθόζει «τὸν πνευματικὸν νόμον»⁷⁶ τοῦ Ηλαγγελίου. Ἐπιδιώκει τὸν «κυριακακόν... νόμον»⁷⁷ τῆς Παλαιᾶς Διαθήρης καὶ μιμεῖται τοὺς ἀπαθόνοτος εἰς τὸν Θεόν Ιουδαίους. Τηρεῖ παραγόμενος ἐντολὴν παλαιά, τοπικὴν καὶ προσωρινήν, τὴν ἐποία κατηργήθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Ταυτοπρόποιος, ἔγκαταλεῖται τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ὅπι-

στειροποιεῖ πρὸς τὸν καταλυθέντα Ιουδαισμὸν. «Ἐφ' ὅσῳ οὖτος ἐ-χριμόζει τὴν ἐντολὴν τῆς νομικῆς λατρείας περὶ μουσικῶν δργά-νων, «ὅφειλέτης ἐστὶν δλον τὸν νόμον (τῆς παλαιᾶς λατρείας) ποιῆσαι», ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐντολῆς τῆς περιτομῆς⁷⁸. Η τρία ἐντολὴ ἐκείνη, ἔρμηνει διάγος Ἰωάννης ὁ Χριστότομος, θέτει ἐπὶ τοῦ «δλόκληρον» «τὸν ζυγὸν» «τοῦ (Μυστικοῦ) νόμου». Διὸ τοῦτο κατηργήθης «ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ», ἀποκαλύπτει διὸ «Ἀπόστολος Παῦλος, καὶ ἐξέπεσες ἀπὸ «τῆς Χάριτος» τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας⁷⁹. Οἱ λατρεύοντες τὸν Θεόν ἐνέργαντος ἐκπίπτουν ἀπὸ τὸν Χριστιανοὶ μὲν εἰς τὴν αἵρεσιν τοῦ Ιουδαισμοῦ⁸⁰.

Τὸν Ιουδαικὸν τρόπον λατρείας τοῦ Θεοῦ διὰ μουσικῶν δργά-νων ὑποστηρίζουν καὶ χρησιμοποιοῦν δχι διὸ ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανός, ἀλλὰ αἱρετικοί. «Οπως π.χ. ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος αἱρετιάρχης Ἀπολινάριος. Οὗτος, γράφει διὸ Μ. Βασιλειος, ὑπεστήριξε κακοδόξιας τὴν ἐπιστροφὴν «πρὸς τὴν νομικήν... λατρείαν» τῶν Ἕβραιών, μὲ συνέπειαν οἱ Χριστιανοὶ νὰ πάπτουν ἐκ τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸν Ιουδαισμὸν⁸¹. Ἐνέργαντον λατρείαν χρησιμοποιεῖ καὶ τῇ μεγάλῃ αἱ-ρετικῇ τοῦ Παπιστοῦ. Η δὲ παναρίτεις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ ἐπιτρέ-πει εἰς τοὺς ιερεῖς, νὰ χρησιμοποιοῦν κατὰ τὴν γνώμην τῶν τρό-πους προσελεύσεως ἀνθρώπων, ἀδιαχρίτως ἐὰν εἶναι νόμοιοι τῇ πα-ράνομοι. Διὸ τοῦτο οἱ ιερεῖς οὖτοι μεταχειρίζονται εἰς τὴν λατρείαν καὶ μουσικὰ δργανα, καὶ μάλιστα ἐν δύριστῃ τῆς νομικῆς λατρείας τῶν Ἕβραιών!

Οι οἰκουμενισταὶ διμοιάζουν πρὸς τοὺς Ιουδαῖοντας αἱρετικοὺς τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, οἱ ὅποιοι «ἐκήρυξσον καὶ τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὸν Ιουδαισμὸν», καὶ οὕτω παρέψθειρον τὸ Εὐαγγέλιον⁸². Διατὶ αὐτὴ ἡ ὀμοιότης; Διότι ἡ συμμερινή αἱρετική τοῦ Οἰκουμενισμοῦ προέρχεται ἐκ τῶν ἀπειθούντων εἰς τὸν Θεόν Ήβραιών, μέσω τοῦ Σιωνισμοῦ καὶ τοῦ Μασονισμοῦ. Διὰ τοῦ Οι-κουμενισμοῦ, οἱ ἀπιστοι Ήβραιοὶ ἐπιδιώκουν νὰ ἀποσπάσουν τοὺς Ὁρθόδοξους Χριστιανοὺς ἐκ τῆς Ὁρθόδοξίας καὶ νὰ τοὺς ρίψουν εἰς τὴν Ιουδαικὴν ἀποστασίαν. Διὰ τοῦτο γράφει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς Ὁρθόδοξους Χριστια-νοὺς δλων τῶν αἰλόνων: «Βλέπετε», δηλαδὴ προσέχετε, «τοὺς κα-

γας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν»⁶². «Ἴουδαιοις είναι οὗτοι οἱ κύνες καὶ κακοὶ ἐργάται, ἐξηγεῖ δὲ τερός Χριστότομος, «μιαροὶ καὶ κατάπτυστοι, αἰσχροκερδεῖς καὶ φιλαρχοὶ»⁶³.

ΛΑΤΡΕΙΑ ΔΑΙΜΟΝΩΝ

«Οσοι Χριστιανοὶ χρησιμοποιοῦν εἰς τὴν λατρείαν μουσικὰ ἔργανα, δὲν λατρεύουν τὸν Θεόν. Ο Θεός δὲν λατρεύεται διὰ παρανομίας, ἀλλὰ διὰ τῆς τυρῆσεως τοῦ νόμου Του. Ἐκεῖνος «πληροὶ τὴν ἐντολὴν τῆς λογικῆς λατρείας», γῆτοι τῆς χριστιανικῆς, λέγει δὲ Μ. Βασίλειος, δὲ ποτὸς σκοπεῖ νὰ κατορθώνῃ «πάντοτε καὶ πανταχοῦ» «τὸ ἀρεστὸν τῷ Θεῷ (εἰς τὸν Θεόν)»⁶⁴. Η δὲ ἐνόργανος λατρεία, ὡς ἀπεδείχθη, τώρα ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο οἱ λατρεύοντες διὰ μουσικῶν ὅργάνων ἀμαρτάνουν, ἔστω καὶ ἀνπαράστατοι κακοφρόνως «τιμὴ Θεοῦ τὸ ἀμαρτάγει»⁶⁵. Οὗτοι προσεύχονται ἀντιθέως καὶ δὲν λατρεύουν τὸν Θεόν, ἀλλὰ τοὺς δαιμονας. Διότι, «πῶς... οὐχὶ δαιμονας θεραπεύουσιν (λατρεύουν) οἱ Θεοῦ ἐναντία διαπραττόμενοι;», λέγει δὲ ἄγιος Ἰωάννης δὲ Χριστότομος⁶⁶. Διὰ τῆς ἐνοργάνου λατρείας, δὲ Διάδολος κλέπτει τὸν Χριστιανὸν ἀπὸ τὴν Ἑκκλησίαν «καὶ κατέχει» αὗτὸν «ἐν τῷ Ἱουδαιϊσμῷ»⁶⁷.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΣ ΝΟΟΥΜΕΝ

Διατί, οὖτις, οἱ Χριστιανοὶ χρησιμοποιοῦντες εἰς τὸν Ναὸν τὰ ἄγιογραφικὰ λόγια, τὰ δύοια ὅμιλοιν περὶ μουσικῶν ὅργάνων; Ψάλλομεν π.χ. «Ἄγειται Λύτον (τὸν Θεόν) ἐν ἥχῳ σάλπιγκος αἰνεῖτε Λύτον ἐν φαλτηρίᾳ καὶ κιθάρᾳ». «Ἄγειτε Λύτον ἐν νυκτάνῃ καὶ χορῷ αἰνεῖτε Λύτον ἐν χορδαῖς καὶ ὅργάνῳ». «Ἄγειτε Λύτον ἐν κυμβάλοις εὐήχοις αἰνεῖτε Λύτον ἐν κυμβάλοις Θεοῦ περὶ μουσικῶν ὅργάνων, ἀλλὰ καὶ περὶ αἵματηρῶν θυσιῶν.

Λέγομεν π.χ. «ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ μίσθιον»⁶⁸. Καὶ πάλιν, «τότε εὑδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης, ἀναφορὰν καὶ δλοκαιτύματα· τότε ἀγολοσσιαὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μέσχους»⁶⁹.

Ψάλλοντες ἐν τῷ Ναῷ οἱ Χριστιανοὶ λόγια Θεοῦ περὶ αἵματηρῶν θυσιῶν, προσφέρομεν διὰ τοῦτο θυσίας ζῷων; «Οχι. Διατί; Διότι λέγομεν μὲν τὰ θεῖα λόγια ἀπαραχάρακτα, ὡς ταῦτα ἐδόθησαν διὰ τῶν Ἀγίων Γραφῶν, γνοῦμεν δημιοὺς αὐτὰ πνευματικῶς. Δηλαδή, δχι ἐν «παλαιότητι τοῦ γράμματος», λέγει δὲ Μ. Βασίλειος, ἀλλὰ ἐν «καινότητι τοῦ Πνεύματος», ὡς πρέπει εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην»⁷⁰. «Οπως, λοιπόν, δὲν προσφέρομεν θυσίας ζῷων, ὃν καὶ δνομιάζομεν τὰ ζῆται τῆς νομικῆς λατρείας καὶ τὰς παλαιὰς ζωφούσιας, οὕτω δὲν τελοῦμεν ἐνόργανον λατρείαν, καίτοι κατονομάζομεν τὰ μουσικὰ ὅργανα αὐτῆς τῆς λατρείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Διότι γνοῦμεν καὶ ταῦτα πνευματικῶς, ὡς ἀριδᾶς εἰς «τὸ πνευματικόν» καὶ «καινὸν ζῷον»⁷¹ τῆς «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» χριστιανικῆς λατρείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»⁷².

Λέγοντες π.χ. σάλπιγγα εἰς τὴν λατρείαν οἱ Χριστιανοί, γνοῦμεν τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα⁷³, ἢ καὶ τὰς πρὸς Θεόν «αἰγέσαις» τῶν ἀγγέλων⁷⁴. Λέγοντες φαλτηρίου, γνοῦμεν «τὴν φυχήν»⁷⁵, ἢ τὸν νοῦν⁷⁶. Λέγοντες κιθάραν, γνοῦμεν «τὸ σῶμα»⁷⁷. Λέγοντες τύμπανον, γνοῦμεν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην⁷⁸, ἢ καὶ «τὴν γένερωσιν τῆς σαρκός»⁷⁹, καὶ τὴν διὰ ταύτης «θυσίαν», τὴν «ζῶσαν» καὶ «εὔπρόσδεκτον τῷ Θεῷ»⁸⁰. Λέγοντες χορόν, γνοῦμεν τὴν «διροθυμιαδὸν» ἐν τῷ Ναῷ προσευχὴν καὶ τὴν κοινὴν φαλμυρίαν, «μετὰ συμφωνίας» καὶ «μετὰ θεοῦ καθαροῦ»⁸¹. Λέγοντες χορδάς, γνοῦμεν τὸ «πρὸς κακίαν ἀνέγδοτον» «καὶ ἀχάλαστον» ἔκάστης ἀρετῆς⁸². Λέγοντες δργανα (μουσικά), γνοῦμεν τὰ μέλη τοῦ σώματος, διὰ τῶν διποιών καλούμεθα νὰ ἀγνιγοῦμεν τὸν Θεόν φωνητικῶς καὶ πρακτικῶς. Δηλαδή, «δι᾽ δρθαλμοῦ, διὰ γλώττης, δι᾽ ἀκοῆς καὶ διὰ χειρός»⁸³. Λέγοντες κύμβαλα, γνοῦμεν τὰ χελή τοῦ σώματος, διὰ τῶν διποιῶν φάλλομεν⁸⁴, καὶ «τοὺς φαλμούς»⁸⁵, ἀλλὰ καὶ τὴν κοινὴν δοξολογίαν τῆς ἀγγελικῆς καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως⁸⁶. Λέγοντες δὲ ἀλαλαγμόν, γνοῦμεν τὸ φάλλειν «ἐκ τῆς καρδίας» ήμιῶν⁸⁷ καὶ «ἐν συμφωνίᾳ... καὶ συμπνοΐᾳ καὶ τῇ διὰ τῆς ἀγάπης

έγώσει» τῶν Ὀρθοδόξων¹⁰⁹. "Οπως, πάλιν, λέγοντες «υἱὸς κριῶν», γοῦνμεν τοὺς πιστοὺς Χριστιανούς, λέγει δὲ Μ. Ἀθανάσιος, τοὺς διποίους οἱ ἄγιοι Ἀπόστολοι προσφέρουν εἰς τὸν Χριστὸν διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος¹¹⁰. Λέγοντες δὲ δλοκαυτώματα καὶ μόσχους, γοῦνμεν θυσίαν «δικαιοσύνης», ἥγουν ἀρετῆς, «καὶ τὰ τῆς ἀναιμάτου θυσίας» τῆς Θείας Εὐχαριστίας¹¹¹.

Καὶ οἱ Προφῆται τῆς Ηλαϊαῖς Διαθήκης ἔχρησιμοποίουν συμβολικῶς τὰ δόνιματα τῶν μουσικῶν δργάνων, παρὰ τὴν τότε πραγματικὴν σημασίαν αὐτῶν. Διὰ τοῦτο λέγει δὲ προφῆτης Δανίδης: «ἔξεγέρθητι, φαλτήριον καὶ κιθάραν ἔξεγερθήσομαι δρθρους»¹¹². «Φαλτήριον μὲν τὴν ψυχήν φησι (λέγει), κιθάραν δὲ τὸ σῶμα καλεῖ» δὲ προφῆτης, ἐρμηνεύει δὲ Μ. Ἀθανάσιος¹¹³. Εἰς δὲ τὴν Καινὴν Διαθήκην, αἱ λέξεις μουσικῶν δργάνων ἡ θυσιαζομένων κ.λ.π. ζῷων χρησιμοποιοῦνται πάλιν συμβολικῶς. Η κιθάρα π.χ. τῶν εἰκοσι τεσσάρων πρεσβυτέρων τῆς Ἀποκαλύψεως¹¹⁴ δηλοῖ τὴν ἐν οὐρανοῖς «ἐναρμόνιον καὶ εὑηχον... θείαν δοξολογίαν»¹¹⁵. Η δὲ φωνὴ τῶν ἐν οὐρανῷ «κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν»¹¹⁶ «τὸ διαπρύσιον δηλοῖ τῆς τῶν Ἀγίων ύμνῳδίας καὶ τῆς ἐμμελοῦς οὐτῶν καὶ εὐήχου καὶ συμφώνου ὥδης»¹¹⁷. Καὶ τὸ «ώς ἐσφαγμένον» «Ἀργίον»¹¹⁸ συμβολίζει τὸν σταυρωθέντα καὶ ἀγαστάντα Κύριον ἡμῖνην Ἰησοῦν Χριστόν¹¹⁹. Συμβολικὴν δὲ σημασίαν ἔχουν καὶ αἱ τυχὸν ἀπεικονίσεις κιθαριζόντων ἡ σαλπιζόντων κ.λ.π. εἰς τὴν ἔκκλησιαστικὴν εἰκονογραφίαν.

Η Ἀγία Γραφὴ ἔχει ίδιαν γλῶσσαν. Διὰ τοῦτο τὰ ιερά τῆς κείμενα τὰ νοοῦν δρθῶς μόνον οἱ διδηγούμενοι πρὸς κατανόησίν τινων διὰ τῆς ἐριγνείας τῶν ἀγίων Πατέρων. Οἱ δὲ ἄλλοι πλανῶνται.

Η ΦΑΛΜΩΔΙΑ

Η Ὀρθόδοξος ἔκκλησια χρησιμοποιεῖ εἰς τὴν λατρείαν ἀνέστηματα κρούονται ἔκτος τοῦ Ναοῦ. Η φαλμῳδία τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι ἔλευθέρα τῶν μουσικῶν δργάνων τῆς νομικῆς λατρείας

τῶν Ἐβραίων. Αλλὰ καὶ διάφορος ἀπὸ τὸ θιωτικὸν ἡ κοσμικὸν ἔσμα¹²⁰.

Τὰ μέλη τῆς ἔκκλησιαστικῆς φαλμῳδίας δὲν ἔποιήθησαν «κατὰ τοὺς ἔξι τῆς ἡμιετέρας σοφίας μελοποιούς», λέγει δὲ ἄγιος Γρηγόριος δὲ Νύσσης¹²¹. Τὸ ἔκκλησιαστικὸν μέλος δὲν ἔγκειται εἰς τὸν τόνον τῶν λέξεων, ὡς ἀκριβῶς εἰς ἔκείγους. Κατὰ τοὺς ἔξι μελοποιούς, δὲ ρυθμίδες γεννᾶται «ἐν τῇ ποιᾳ (χροιᾳ τοῦ ἥχου)» τῆς συνθέσεως «τῶν προσφιῶν», διόπτε δὲ τόνος τῶν φθόγγων καὶ βαρύνεται καὶ δέξυνεται καὶ βραχύνεται καὶ παρατείνεται¹²². Εἰς τὴν δρθόδοξον ὅμιλος φαλμῳδίαν, τὸ μέλος συγυφαίνεται «τοῖς θεοῖς λογίοις» καὶ ἀκατάσκευόν τε καὶ ἀνεπιτήδευτον¹²³. Καὶ τοῦτο, ἵνα διὰ τῆς μελῳδίας ἐρμηνεύῃ διάφαλλων «τὴν τῶν λεγομένων διάνοιαν» καὶ οὕτως ἔκκαλύπτει, «ἵσ δυνατόν», τὸν κείμενον ἐντὸς τῶν λέξεων «γοῦν (νόημα)». Τοῦτο δέ, διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς, ἐν τῇ μουσικῇ ποιᾳ ἡ χροιᾳ τῆς συνθέσεως μέλους καὶ λόγου¹²⁴.

Σκοπὸς τῆς ἔκκλησιαστικῆς φαλμῳδίας δὲν εἶναι ἡ σωματικὴ ἡδονὴ. Η φωνητικὴ αὕτη φαλμῳδία δὲν ἀποβλέπει εἰς τὸ γὰ τέρψη καὶ γλυκάνη τὰ ὃτα¹²⁵ ἐν ἥχῳ καὶ χρόνῳ. Διὰ τοῦτο ἀποφεύγονται αἱ ὑπερβολικαὶ ἡδυφωνίαι, ὅχι μόνον λόγῳ ταπεινοφροσύνης, ἀλλὰ καὶ κατανύξεως. Μή «ἡδυφωνίας ὑπερβαλλούσας», λέγει δὲ Μ. Βασίλειος¹²⁶. «Οταν κατὰ τὴν φαλμῳδίαν κυριαρχῇ ἡ ἡδονή, τότε, διὰ τῆς τοιαύτης ἡδονῆς, «καταφερόμεθα» πρὸς τὰ πάθη τῆς σαρκός¹²⁷. Διὰ δὲ τῶν παθῶν, πρὸς τὸν Διάβολον, καὶ γίνεται ἡ μελῳδία ἀπάτη δαιμονική. Θέλεις γὰ γνωρίσῃς, δτι καὶ οἱ «μεθ' ἡδονῆς φάλλοντες ἐξ ἐιτῆς ἐνεργείας φάλλουσιν;», εἰπε κάποτε δαιμονιον πρὸς τὸν ἄγιον Θεόδωρον. Πρόσεχε εἰς αὐτόν τὸν διποίον ἀκούεις φάλλοντα. Ήκούετο δέ τις μοναχὸς φάλλων ἐντὸς τοῦ κελλίου του ἡδυφώνως. Θά εἰπη «τὴν αὐτὴν λέξιν ἐνάκις». Καὶ διάφαλλων εἴπε τὴν αὐτὴν λέξιν οὕτως. Ακούσας δὲ Αγιος «ἐθαύμασε καὶ ἐφοβήθη», σκεφθεὶς διόσην νῆψις ἀπαίτεῖται, ἵνα ἐκφύγῃ διάνθρωπος τὰς ποικίλας παγίδας τῶν δαιμόνων¹²⁸.

Τότε ἡ φαλμῳδία γίνεται κατὰ Θεόν, λέγει δὲ Μ. Βασίλειος, δταν, διὰ τῆς ἐμελοῦς ψυχαγωγίας «καὶ ἡδονῆς, σώφρονα λογισμὸν» ἐμποιῆσ¹²⁹ «καὶ ἡμεῖς τὰ ἀνω ζητεῖν μελετῶμεν»¹³⁰. Σκο-

πός τῆς ψαλμιψίας είναι νὰ εὐφράνῃ καὶ νὰ ὠφελήσῃ τὴν διάνοιαν¹³¹, διὰ τῆς θείας ἀληθείας καὶ Χάριτος. Διὰ τοῦτο, οὐχὶ «ἔως ἀκοῆς μόνον» φέρει «τὰ ἀδόμενα, ἀλλὰ καὶ ἔως ψυχῆς παραπέμπει τὰ λεγόμενα»¹³². Καὶ εἰς μὲν τὴν ἀκοήν παραδίδει ταῦτα «πρὸς παῖδεσιν καὶ γνῶσιν τῆς ἀληθείας», εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τὰ ἐμβάλλει «πρὸς ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν τῆς σωτηρίας»¹³³.

Ο θείος λόγος «πανταχόθεν» συστέλλει «τὸν ἀνθρωπὸν ἀπὸ πάσης ἐκλύσεως καὶ διαχύσεως»¹³⁴, διὰ γὰρ τὸν δόηγήσῃ εἰς τὴν «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» λατρείαν τοῦ Χριστοῦ¹³⁵. Διὰ τοῦτο ἀπαγορεύει τὴν ἐνόργανον λατρείαν, διαχωρίζει τὴν φωνητικὴν ψαλμιψίαν ἀπὸ τὴν κοσμικὴν μουσικὴν, ἀποτρέπει ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ἡδυφωνίας καὶ συνιστᾷ τὴν καθαρὰν μελῳδίαν. Οἱ ϕάλλοις εἰναι πρέπει νὰ καλύπτουν τὸν ἀδόμενον θείου λόγου διὰ τῆς μελῳδίας, ἀλλὰ, τουγαντίον, γὰρ ἀποκαλύπτουν τοῦτον μελῳδίας. Όδηγία ἐκκλησιαστικὴ είναι, «σαφῆ... καὶ τραγὰ καὶ λίαν ἐναρθρα» νὰ ϕάλλουν «οἱ ϕάλλοις»¹³⁶.

Τὸ «Πνεῦμα τὸ Ἀγιον» ἔθεσπισε τὴν ψαλμιψίαν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν. Εἰδεν δὲ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων» παραγιεῖ τὸν ὅρθιὸν θίον, είναι «δυσάγωγον πρὸς ἀρετὴν» καὶ «πρὸς ἡδονὴν ἐπιρρεπές». Διὰ τοῦτο «τὸ ἐκ τῆς μελῳδίας τερπνὸν τοῖς δόγμασιν ἐγκατέλιξεν», ἵνα διὰ τῆς ψαλμιψίας ὑποδέχηται δ ἀνθρωπὸς λανθανόντως καὶ τὸ ὠφέλιμον ἐκ τῶν ϕαλλοιςέων θείων λόγων¹³⁷. Διὰ τοῦτο, εἰς τὴν ὅρθιόδοξην λατρείαν τὰ πάντα σχεδὸν λέγονται «μελῳδικῶς»¹³⁸. Τὸ ϕαλμιψία είναι μέσον πρὸς σκοπὸν τὴν θείαν ἀληθείαν καὶ Χάριν καὶ τελείωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ «ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν» «ἐπὶ τὰ νοητὰ χειραγωγεῖ τὸν ἀκροατὴν»¹³⁹, πρὸς ἐν Χριστῷ σωτηρίαν.

«ΨΑΛΑΤΕ ΣΥΝΕΤΩΣ»

Τὸ ϕαλμιψία φέρει ἥμιᾶς εἰς τὸ γράμμα τοῦ θείου λόγου καὶ διὸ αὐτοῦ ἀνάγει τὸν γοῦν εἰς τὸ πνεῦμα, πρὸς ἀρετὴν καὶ ἔνωσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ. «Ψάλατε συνεπῶς» ἐντέλλεται δ Θεός¹⁴⁰. Δηλαδὴ, «μετὰ πολλῆς τῆς συνέσεως»¹⁴¹. «Ψάλατε... συγιέντες

(νοοῦντες) τὰ ψελῳδούμενα»¹⁴² μέχρι σημείου, ὃστε «καρδίᾳ μᾶλλον ἢ τῷ στόματι ϕάλλειν (νὰ ϕάλλετε)»¹⁴³. Διὰ τοῦτο δ Ἀπόστολος Η αὐλος γράφει τὸ «ἀδοντες καὶ ϕάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ»¹⁴⁴, «λαλοῦντες ἔχοντος ϕαλμοῖς καὶ ὑργοῖς καὶ ὄρδαῖς πνευματικαῖς»¹⁴⁵. Καὶ οὕτω «πληροῦσθε ἐν Πνεύματι»¹⁴⁶. Διότι οἱ οὕτω «ϕάλλοντες... Πνεύματος πληροῦνται Ἀγίου, ὥσπερ οἱ ἀδοντες τὰς σατανικὰς ὥδας πνεύματος ἀκαθάρτου»¹⁴⁷. Μὲ τὸ πνευματικὸν καὶ ἐπουράνιον μέλος πνευματικούς ἥμιᾶς διὰ τῆς ὥδης ἀπεργάζεται ἢ ὅρθιόδοξος ϕαλμιψία¹⁴⁸. Λοτη ἐχορηγήθη «ἐκ Πνεύματος Ἀγίου» καὶ ἄγει πρὸς «ρυμάτων (λέξεων) εὐταξίαν», «νογγιάτων εὐκοσμίαν», τάξιν διαγοίχει, καὶ «κοσμίαν... τὴν ψυχὴν ἀπεργάζεται»¹⁴⁹.

«ΛΟΓΙΚΗΝ ΛΑΤΡΕΙΑΝ»

Προσέτι, ϕάλλει συνετῶς δ «μὴ φωνῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργοις» ϕάλλων. Ο «μὴ γλώττῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ δίψ»¹⁵⁰. Διὰ τοῦτο λέγει ἢ θεία ἐντολή: «Ἐξοικολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ, ἐν ϕαλμιτηρίῳ δεκαχόρδῳ ϕάλατε Λύτῳ»¹⁵¹. «Ἐξοικολογεῖσθε, δηλαδὴ, ὑμεῖτε»¹⁵². Ἐν κιθάρᾳ πρῶτον, ἵτοι διὰ τῶν ἐναρέτων ἐνεργειῶν τοῦ σώματος. Ἐπειδὴ «ἐν τῷ σώματι ἡμάρτοιμεν», λέγει δ Μ. Βασιλείος, ἐν «τῷ σώματι καὶ ἐξοικολογησώμεθα» τῷ Κυρίῳ, χρησιμοποιοῦντες τοῦτο ὡς ὅργανον πρὸς κατάλυσιν τῆς ἀμαρτίας¹⁵³. «Ητοι, «ἐλοιδόρησας (ἐκακολόγησες, ὑδρίσεις); Εὐλόγησον (λέγε καλούς λόγους). Ἐπλεονέκτησας; Ἀπόδος. Ἐμεθύσθης; Νήστευσον. Ἡλαζονεύσω (ῷμιλησες ἢ ἐφέρθης ἀλαζονικῶς); Ταπειγώθητι. Ἐφιόνησας; Ηρακάλεσον. Ἐφόνευσας; Μαρτύρησον», ἢ κάκιωσον τὸ σώμα δι᾽ ἐξοικολογήσεως καὶ τῶν ισοδυναμικούντων πρὸς τὸ μαρτύριον¹⁵⁴.

Πρέπει πρῶτον γὰρ κατορθώσῃ δ Χριστιανὸς «τὰς διὰ τοῦ σώματος» ἀρετὰς καὶ νὰ δλοκληρώσῃ αὐτὰς «ἀρμονίας» πρὸς τὸν θείου λόγου, καὶ οὕτω νὰ ἀναδῆῃ «ἐπὶ τὴν θεωρίαν τῶν νοητῶν»¹⁵⁵. Πρῶτον ἐν κιθάρᾳ, ἵτοι διὰ τοῦ σώματος, καὶ οὕτως ἐν ϕαλμιτηρίῳ, δηλαδὴ διὰ τοῦ γούς. Διότι ϕαλτήριον «δ γοῦς» λέγεται,

«ὅτα ἄνω ζητῶν», τὰ «ἐπαγγελλόμενα μυστήρια», τὰ δόποια ἐνηχοῦνται εἰς αὐτὸν «διὰ τοῦ Πνεύματος» τοῦ Ἀγίου¹⁵⁶. Οἱ ἐπιβλέπων, λοιπόν, «ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολὰς» καὶ τρόπου τιγὰ «συνιψίαν αὐτῶν καὶ συμφωνίαν ποιῶν, οὗτος ἐν δεκαχόρδῳ φαλτηρίῳ φάλλει τῷ Θεῷ»¹⁵⁷. Διότι δέκα εἶναι αἱ γενικαὶ ἐντολαὶ, «κατὰ τὴν πρώτην τοῦ νόμου παράδοσιν»¹⁵⁸.

Οὕτω φάλλοντες οἱ Χριστιανοί, παριστάουν «τὰ σώματα» αὐτῶν «θυσίαν ζῶσαν, ἀγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ» καὶ προσφέρουν «τὴν λογικὴν λατρείαν» αὐτῶν¹⁵⁹. Διότι τί «ἐστι λογικὴ λατρεία; Ή πνευματικὴ διακονία, ἢ πολιτεία ἡ κατὰ Χριστόν», λέγει ὁ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος¹⁶⁰. Τελεῖς τὴν λογικὴν λατρείαν, «ἔὰν καθ' ἑκάστην ἥμιέραν προσφέρῃς αὐτῷ (εἰς τὸν Θεόν) θύματα (καλῶν ἔργων)», καὶ γίνεσαι «ἱερεὺς τοῦ οἰκείου σώματος... καὶ τῆς κατὰ ψυχὴν ἀρετῆς»¹⁶¹. Δηλαδή, «ὅταν σωφροσύνην προσενέγκῃς (προσφέρῃς), ὅταν ἐλεημοσύνην, ὅταν ἐπιείκειαν καὶ ἀγεξικακίαν. Ταῦτα... ποιῶν, ἀναφέρεις λογικὴν λατρείαν, τουτέστιν, οὐδὲν ἔχουσαν σωματικόν, οὐδὲ παχύ, οὐδὲ αἰσθητόν»¹⁶², ὡς ἡ παλαιὰ νομικὴ λατρεία τῶν Ἐβραίων¹⁶³.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΡΜΟΝΙΑ

Ολος ὁ κόσμος, δρατὸς καὶ νοητός, «μουσικὴ τις ἀρμονία ἐστίν», τῆς δόπιας «τεχνίτης καὶ δημιουργὸς (εἶναι) ὁ Θεός»¹⁶⁴, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος¹⁶⁵. Ή δὲ «τῶν πάντων πρὸς ἄλληλα σύμπνοια... καὶ συμπάθεια (συνδιάθεσις καὶ ἀμοιβαία ἀγάπη)», «ἐν ταῖς καὶ κόσμῳ καὶ ἀκολουθίᾳ διοικουμένῃ», αὕτη «ἡ πρώτη... καὶ ἀρχέτυπος καὶ ἀληθής ἐστι μουσική»¹⁶⁶. «Μικρὸς δὲ κόσμος ὁ ἀνθρωπὸς» λέγεται¹⁶⁷ καὶ ἐν αὐτῷ ἡ τοῦ παγτὸς «μουσικὴ καθορᾶται», ὅταν διὰ τῆς ἀρετῆς γίνηται «μίμημα» τοῦ Δημιουργοῦ¹⁶⁸. Τότε ὁ νοῦς, «ὑπερκύπτων τὰ τῆς σαρκὸς αἰσθητήρια καὶ ἄνω γενόμενος», ἀποθαίνει «ἀκροατὴς» τῆς ἀρχετύπου μουσικῆς¹⁶⁹, τὴν ἐποίαν ἐκφράζει διὰ διού καὶ φωνῆς. Διὰ τοῦτο «καὶ ἡ ὀργανικὴ τοῦ σώματος ἥμιτρη διασκευὴ πρὸς ἔργασίαν μουσικῆς» ἐφιλοτεχνήθη «παρὰ τῆς φύσεις»¹⁷⁰. Ιδού διατὶ ἡ ἔκκλησιαστικὴ μου-

σικὴ καὶ φαλμιφδία δὲν προέρχεται «ἐκ τοῦ κόσμου τούτου»¹⁷¹, ἀλλὰ εἶναι καρπὸς τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Οἱ δὲ δι’ αὐτῆς «τὸν Θεὸν ἀγυμνοῦντες» θὰ δοξασθοῦν μεγάλως, διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου ἥμιτρην Ἰησοῦ Χριστοῦ¹⁷².

ΜΕΛΩΔΙΚΩΣ ΚΑΙ ΑΓΙΩΣ

«Ψάλατε», εἶναι ἡ ἐντολὴ Κυρίου διὰ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης¹⁷³. Καὶ διὰ τῆς Καινῆς: «εὐθυμιεῖ τις; φαλλέτω»¹⁷⁴. Καλὸν εἶναι ἀσκούμενος δὲ Χριστιανὸς νὰ διάγῃ καὶ ἐν σιωπῇ, «ἐκτὸς δηλονότι φαλμιφδίας», λέγει ὁ Μ. Βασίλειος¹⁷⁵. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν ὀρθόδοξην λατρείαν, ὡς προελέχθη ἦδη, «ἀπ’ ἀρχῆς» ἀπαντά σχεδὸν λέγονται «μελῳδικῶς», καὶ ὁ Ἀπόστολος καὶ τὸ Εὐαγγέλιον¹⁷⁶. Τὸ παλαιὸν καὶ «τῶν φαλμῶν ἐμμελῆς ἀνάγνωσις» ἐγίνετο¹⁷⁷. Η «ἐμμελῆς δὲ ἀνάγνωσις» εἶναι «σύμβολον... τῆς εὐρύθμου καὶ ἀχειμάτου καταστάσεως τῆς διαγοίας»¹⁷⁸.

Αγία εἶναι ἡ ὀρθόδοξης λατρεία, ἀγία καὶ ἡ κατ’ αὐτὴν φαλμιφδία. Διὰ τοῦτο χρησιμοποιοῦνται λατρευτικῶς τὰ κείμενα καὶ οἱ ὕμνοι τῶν Ἅγιων Γραφῶν καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς ἐγράφησαν καὶ ἐδόθησαν ὑπὸ τῶν Ἅγιων. «Ταῦτα λεγέτω», γράφει ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ὁμιλῶν π.χ. περὶ τῶν φαλμῶν¹⁷⁹. Καὶ μή τις προσπαθῇ «τὰς λέξεις μεταποιεῖν (γὰ μεταποιῆ), ἢ δλῶς ἐναλλάσσειν (γὰ ἐναλλάσση)»¹⁸⁰. Τὰ ἵερὰ κείμενα οὕτω «λεγέτω καὶ φαλλέτω», ὅπως παρεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν Ἅγιων¹⁸¹. Τὰ ἵερὰ ταῦτα λόγια τῶν Ἅγιων εἶναι ἀναντικατάστατα καὶ εἰς αὐτὰ εὐαρεστεῖται ὁ Θεός, λέγει ὁ Μ. Ἀθανάσιος¹⁸². Διὰ τοῦτο, διὰ τῶν ἀγίων τούτων κειμένων, ἐγίνοντο καὶ γίνονται θαύματα καὶ διώκονται δαίμονες¹⁸³. Οἱ δαιμονίες «τῶν Ἅγιων τὰ ρήματα (τὰς λέξεις) φοβοῦνται, ἢ φέρειν (γὰ ὑποφέρουν) αὐτὰ οὐ δύνανται»¹⁸⁴. Τὰ δὲ ἄλλα λόγια τὰ ἐμπαῖζουν¹⁸⁵. Διὰ τοῦτο προσπαθοῦν, διὰ τῶν δυστυχῶν καιγοτόμων, οἱ δόπιοι τοὺς ἀκολουθοῦν, νὰ μεταβάλλουν καὶ ἀλλάσσουν τὰ ἵερὰ κείμενα τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιπνέοντες εἰς αὐτοὺς ποικίλας προφάσεις ἀμαρτίας.

ΠΡΕΠΟΥΣΑ ΣΤΑΣΙΣ

Ο Ἀπόστολος Παύλος προτρέπει πάντα ἀνθρώπους: «Ἔστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ σωθῆσθε»¹⁹⁶. Ο δὲ Χριστὸς εἶπε πρὸς τοὺς ἀγίους Ἀποστόλους καὶ τοὺς μετὰ τούτους Ἅγιους: «Ο ἀκούων ὑμῶν ἔμιοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἔμε ἀθετεῖ»¹⁹⁷. Ο Χριστιανὸς πιστεύει δρθιδόξως εἰς τὸν Χριστόν, ἐφ' οὓς ἀκούεις τοὺς ἄγιους Πατέρας. Καὶ σώζεται αἰώνιως, διὰ τοῦ ἀκολουθῆ τούτους εἰς πάντα, ἐπομένως καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς λατρευτικῆς Φαλιψιδίας.

Οἱ ἄγιοι Πατέρες λέγουν ὅτι ἡ χρῆσις μουσικῶν ὀργάνων εἰς τὴν λατρείαν εἶναι ἀμαρτία. Ἀμαρτάνει, λοιπόν, ὁ Χριστιανὸς λατρεύων ἐνοργάνως τὸν Θεόν. Οἱ Ἅγιοι διδάσκουν, ὅτι ἡ λατρεία τῆς ἐνοργάνου μουσικῆς εἶναι αἴρεσις καὶ πτωσίς εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν. Αἱρετικός, λοιπόν, καὶ Ἰουδαῖος γίνεται ὁ λατρεύων σύτῳ τὸν Θεόν. Οἱ Ἅγιοι κηρύττουν, ὅτι ὁ Θεὸς μισεῖ τὴν ἐνόργανον λατρείαν. Μισητός, λοιπόν, γίνεται εἰς τὸν Θεόν ὁ προσφέρων τοιαύτην λατρείαν. Ο Θεὸς ἐντέλλεται, «μετάστησον ἀπ' ἔμιοῦ ἥχον πᾶσιν σου καὶ φαλιψὸν ὀργάνων σου οὐκ ἀκούσοιται»¹⁹⁸. Καὶ τονίζει ὁ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: «Ο Θεὸς λέγει "μετάστησον ἀπ' ἔμιοῦ (τὰ μουσικὰ ὄργανα)", καὶ σὺ τρέχεις ἀκουσόμενος (ὅτι νὰ ἀκούσῃς) αὐτὰ τὰ ὄργανα»¹⁹⁹. «Ο Θεὸς μισεῖ (τὴν ἐνόργανον λατρείαν), καὶ σὺ κοινωνεῖς ταύτης, ὡς νὰ εἶναι θεάρεστος»²⁰⁰, ἐνῷ εἶναι δαιμονική²⁰¹; «Οχι τὸν Θεόν, ἀλλὰ τὸν Διάβολον τιμᾷ καὶ ἀκολουθεῖ ὁ μετέχων εἰς ἐνόργανον λατρείαν.

Εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, καὶ ὁ «δασύφωνος» φάλλος, δηλαδὴ καὶ ὁ ἔχων δραχνήν φωνήγ²⁰². Φάλλοις δρθιδόξως καὶ ὁ μή δυνάμενος νὰ μελετήσῃ τὰ ἱερὰ κείμενα, διότι πολλὰ τούτων τὰ ἀκούει φαλλόμενα καὶ τὰ μανθάνει κατὰ τὸν ἐκκλησιασμό²⁰³. Ψάλλει συνετῶς καὶ ὁ δυσκολευόμενος εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἱερῶν κειμένων. «Καὶ μή μοι λεγέτω τις», τονίζει ὁ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «ὅτι πρὸ τῆς ἐρμηνείας οὐκ εἶδεν (δὲν ἔγνωριζεν) αὐτῆς (τῆς ἐρμηνευθείσης ρήσεως) τὴν δύναμιν»²⁰⁴. Καὶ ἀν δὲν γνωρίζεις «τὴν δύναμιν τῶν ρημάτων (λέξεων), αὐτὸ τέως (πρὸ τούτου) τὸ στό-

μα παίδευσον τὰ ρήματα λέγειν (νὰ λέγῃ). Ἄγιάζεται γὰρ καὶ διὰ ρημάτων ἡ γλῶττα, διὰ μετὰ προθκμίας ταῦτα λέγωνται²⁰⁵. Τούλαχιστον, τὰς «ὑπακοάς μόνον διατήρησον... τῶν φαλμῶν»²⁰⁶, αἱ δποῖαι εἶναι εὐμνηστέοις καὶ εὔκατάληπτοι. «Ως π.χ. ἡ ὑπακοή, «ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος Αὐτοῦ»²⁰⁷. Δηλαδὴ, ἐκ τῶν φαλλολιένων θείων λογίων, ἀπομνημόνευε δσα δύνασαι. Ψάλλει ταῦτα αὐτούσια, ὡς ἐδόθησαν διὰ τῶν Ἅγιων. Προσπάθει δὲ νὰ γονήσῃς αὐτὰ κατὰ δύναμιν. »Αν δὲ διδάσκῃς τὸν λόγον Κυρίου, ἐρμήνευε τὰ φαλλόμενα εἰς τὸν λαόν, κατὰ τὴν πρᾶξιν τῶν ἁγίων Πατέρων.

ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ

Χρησιμοποίει, λέγει ὁ αὐτὸς ἄγιος πατήρ, τὴν πνευματικὴν φαλιψιδίαν καὶ ἐκτὸς τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ. Καὶ κατὰ τὴν ἐργασίαν, «ἄλλα μάλιστα ἐν τραπέζῃ», «καὶ πρὸ τραπέζης καὶ μετὰ τράπεζαν»²⁰⁸. Ἐπειδὴ ἡ πνευματικὴ μελιψία τῶν Χριστιανῶν δὲν ἔχει ἀνάγκην τόπου καὶ χρόνου, δύναται ὁ πιστὸς νὰ φάλλη «ἐν παντὶ τόπῳ καὶ ἐν παντὶ καρπῷ», μάλιστα δὲ καὶ «κατὰ διάνοιαν»²⁰⁹. «Ἐξεστι: (εἰγα: δυνατὸν) καὶ χωρὶς φωνῆς φάλλειν, τῆς διανοίας ἔγδον γχούσης»²¹⁰. Διὰ τοῦτο, θητορεῖς νὰ φάλλης ἐν τῇ καρδίᾳ πρὸς τὸν Θεόν, κἄν θαδίζῃς εἰς τὴν ἀγοράν, κἄν εἰσαι εἰς τὴν δόδον, κἄν εύρισκεται μετὰ τῶν φίλων, κἄν εἰσαι χειροτέχνης εἰς τὸ ἐργαστήριον «καθηγίενος καὶ ἐργαζόμενος», κἄν εἰσαι στρατιώτης καὶ προσεδρεύῃς εἰς τὸ δικαστήριον²¹¹. Διότι ἡ φαλιψιδία αὗτη τῆς καρδίας δὲν ἔχει ἀνάγκην «τέχνης» καὶ χρόνου, «ἄλλα προσέσωπα... γενναῖχς μόνον»²¹².

Δυστυχῶς, «πορνικὰ φῆματα αἱ δαιμονες εἰσάγοντες, ἀπαγτα» ἀνατρέπουν εἰς τὸν ἀνθρώπινον δίον²¹³. Διὰ τῶν «ξέωθεν φῆματων», προέρχονται: «ολάδη καὶ ολεθρος καὶ πολλὰ» ἀλλα «δεινὰ»²¹⁴. Τὰ δὲ «ἀσελγέστερα καὶ παρανοιώτερα τῶν φῆματων τούτων» κάριγουν τὴν ψυχὴν «ἀσθενεστέραν... καὶ μαλακωτέραν»²¹⁵ καὶ πρὸς πᾶσαν θηταν ἔτοιμον. Διὰ τοῦτο, «φαλιψὸς τὴν αἰσχρὰν μελψιδίαν» θεραπευσάτω, ἐντέλλεται δ Μ. Βασίλειος²¹⁶. «Ἐγθα... μελη-

πνευματικά, ή τοῦ (Άγιου) Πνεύματος ἐφίππαται Χάρις», ή διποίᾳ «καὶ τὸ στόμα καὶ τὴν ψυχὴν ἀγιάζει»²⁰⁷. Ταῦτα τὰ ἀσηματα τῆς ὄρθοδοξου φαλιμφδίας ἔδετε, καὶ ταῦτα διδάσκετε, λέγει ὁ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστολος. Καὶ εἰς τοὺς «παιδαῖς» καὶ εἰς τὰς «γυναικαῖς» καὶ εἰς πάντα ἄνθρωπον²⁰⁸. Διὰ τῆς θείας φαλιμφδίας, περὶ τείχισου τοὺς ἰδικούς σου καὶ τὸν ἑαυτόν σου ἀπὸ τὰ ἀσηματα τοῦ ἔχθροῦ, τὰ δποῖα σύλλερον πανταχοῦ ἀδονται, καὶ «ποίησον ἐκκλησίαν τὸ δωμάτιόν σου»²⁰⁹. «Ινα δαιλιονες φυγαδεύωνται καὶ ὁ Θεός δοξάζεται: «διὰ διού δρθοῦ καὶ θυσίας αἰνέσειως», πρὸς ἐν Χριστῷ σωτηρίαν ψυχῶν²¹⁰.

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΨΑΛΜΩΔΙΑΣ

«Ψαλιδὸς γαλήνη ψυχῶν, θραβευτής εἰρήνης, τὸ θορυβοῦν καὶ κυματίγον τῶν λογισμῶν καταστέλλων. Μαλάσσει μὲν γάρ τῆς ψυχῆς τὸ θυμιούμενον, τὸ δὲ ἀκόλαστον σωφρονίζει. Ψαλιδὸς φίλιας συναγωγός, ἔγωσις διεστώτων, ἔχθραινόντων διαλλακτήριον. Τίς γάρ ἔτι ἔχθρὸν ἡγεῖσθαι: δύναται, μεθ' οὖ μίαν ἀφῆκε πρὸς Θεὸν φωνὴν; "Ωστε καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν τὴν ἀγάπην ἡ φαλιμφδία παρέχεται, οἶονει σύνδεσμόν τινα πρὸς τὴν ἔγωσιγ τὴν συγφύδιαν ἐπιγοήσασα καὶ εἰς ἐνὸς χοροῦ συμφωνίαν τὸν λαὸν συναρμόζουσα. Ψαλιδὸς δαιμόνων φυγαδευτήριον, τὴς τῶν ἀγγέλων δοηθείας ἐπαγωγή· ὅπλον ἐν φόδοις νυκτερινοῖς, ἀνάπτασις κόπων ἡμερινῶν· νηπίοις ἀσφάλεια, ἀκιμάζουσιν ἔγκαλλόπισμα, πρεσβυτέροις παρηγορία, γυναιξὶ κόσμοις ἀριστούματος. Τὰς ἐργητίας οἰκιζει, τὰς ἀγορὰς σωφρονίζει· εἰσαγωγιένοις στοιχείωσις, προκοπτόντων αὔξησις, τελειουμένων στήριγμα, Ἐκκλησίας φωνή. Οὗτος τὰς ἑορτὰς φαιδρύνει, οὗτος τὴν κατὰ Θεὸν λύπην δημιουργεῖ. Ψαλιδὸς γάρ καὶ ἐκ λιθίνης καρδίας δάκρυον ἐκκαλεῖται· φαλιδὸς τὸ τῶν ἀγγέλων ἔργον, τὸ οὐράνιον πολίτευμα, τὸ πνευματικὸν θυμίαμα. "Ο τῆς σοφῆς ἐπιγοίας τοῦ διδασκάλου, δριοῦ τε ἀδειν ἡμᾶς καὶ τὰ λυσιτελῆ μανθάνειν μηχανωμένου! "Οθεν καὶ μᾶλλον πως ἐντυποῦσται ταῖς ψυχαῖς τὰ διδάγματα» (Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 52, 12).

«Καὶ καθάπερ, ἔνθα βόρδορος, χοῖροι τρέχουσιν, ἔνθα δὲ ἀρώματα καὶ θυμιάματα, μέλιτται κατασκηνοῦσιγ, οὕτως, ἔνθα μὲν ἀσηματα πορνικά, δαιλιονες ἐπισωρεύονται, ἔνθα δὲ μέλη πνευματικά, γη τοῦ Πνεύματος ἐφίππαται Χάρις, καὶ τὸ στόμα καὶ τὴν ψυχὴν ἀγιάζει» (Χρυσοστόλου, PG. 55, 157).

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΨΑΛΜΩΔΙΑ

«Άλλα καὶ τοῦτο προσήκει μὴ παραδραμεῖν ἀθεώρητον, διὸ οὐ κατὰ τοὺς ἔξω τῆς ἡγιετέρας σοφίας μελοποιοὺς καὶ ταῦτα τὰ μέλη (τὰ ἐκκλησιαστικὰ) πεποίηται. Οὐ γάρ ἐν τῷ τῶν λέξεων τόνῳ κεῖται τὸ μέλος, ὥσπερ ἐν ἑκείνοις ἔστιν ἰδεῖν, παρ' οἷς, ἐν τῇ ποιᾷ τῶν προσψιῶν συγθήκῃ, τοῦ ἐν τοῖς φθόγγοις τόνου βαρυνομένου τε καὶ δευτογούντος καὶ δραχυομένου τε καὶ παρατείγοντος, ὃ ρυθμὸς ἀποτίκτεται, ἀλλὰ καὶ ἀκατάσκευόν τε καὶ ἀγεπιτήσευτον τοῖς θείοις λόγοις ἐνείρας τὸ μέλος, ἐριηγεύει τῇ μελψίᾳ τὴν τῶν λεγομένων διάγοιαν δούλεται, τῇ ποιᾳ συγδιαθέσει, τοῦ κατὰ τὴν φωνὴν τόνου τὸν ἐγκείμενον τοῖς ρήμασι νοῦν, ὡς δυνατόν, ἐκκαλύπτων» (Γρηγορίου Νύσσης, PG. 44, 444).

ΔΙ' ΑΠΑΡΑΧΑΡΑΚΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

«Μὴ περισχαλλέτω μέντοι τις αὐτὰ τοῖς ἔξωθεν πιθανοῖς ρήμασι, μηδὲ πειραζέτω τὰς λέξεις μεταποιεῖν, ἢ ὅλως ἐγαλλάσσειν· ἀλλ' οὕτως ἀτεχνῶς τὰ γεγραμμένα λεγέτω καὶ φαλλέτω, ὥσπερ εἰρηται, ὑπὲρ τοῦ καὶ τοὺς διακονήσαντας ἀνθρώπους αὐτὰ ἐπιγιγνώσκοντας τὸ ἑαυτῶν συνεύχεσθαι ἥμιν· μᾶλλον δέ, ἵνα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ λαλῆσαν ἐν τοῖς Ἀγίοις, θεωροῦν τοὺς παρ' αὐτοῦ λόγους ἐνηγγηθέντας ἑκείνοις, συγαντιλαμβάνηται ἥμιν. "Οσψ γάρ τῶν Ἀγίων ὁ διος δελτίων τῶν ἄλλων ἐστί, τοσούτῳ καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ρήματα τῶν παρ' ἥμῶν συντιθεμένων δελτίονα καὶ ἴσχυρότερη ἀν τις εἴποι: δικαίως. Ἐν τούτοις γάρ εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ καὶ, ταῦτα λέγοντες, ὡς εἴπεν δ. Ἀπόστολος, κατηγγωγίσαντο βασιλείας, ειργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἔσθεσαν δύναμιν πυρός, ἔψυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἴσχυροι ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων, ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν» (Μ. Ἀθαγασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 28).

ΤΡΟΠΟΣ ΨΑΛΜΩΔΙΑΣ

«Ψάλλετε συνετῶς. Μὴ διὰ κιθαρῶν, ὡς οἱ πρώην τοῦτο γάρ τὸ συνετῶς» (Μ. Ἀθαγασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 117).

«Οταν οἱ φάλλογες φάλλωσιν, «ὦστε τὴν μελψίαν τῶν ρημάτων ἔχ τοῦ ρυθμοῦ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς πρὸς τὸ πνεῦμα συμφωνίας προσφέρεσθαι, οἱ τοιοῦτοι φάλλουσι μὲν τῇ γλώσσῃ, φάλλογες δὲ καὶ τῷ νοτὶ, οὐ μόνον ἑαυτούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς θέλοντας ἀκούειν αὐτῶν μεγάλως ὠφελοῦσιν ... Οὕτως οἱ Ἱερεῖς φάλλογες εἰς ἀταραξίαν τὰς ψυχὰς τῶν λαῶν καὶ εἰς διμόνοιαν αὐτὰς τῶν ἐν οὐρανοῖς χορευόντων προσεκαλοῦντο. Τὸ ἄρα μετὰ μέλους λέγεσθαι τοὺς φαλμούς οὐκ ἔστιν εὐφωνίας σπουδή, ἀλλὰ τεκμήριον τῆς ἀρμονίας τῶν ἐν τῇ ψυχῇ λογισμῶν. Καὶ ἡ ἐμμελής δὲ ἀνάγνωσις σύμβολόν ἔστι τῆς εὑρύθμου καὶ ἀχειμάστου καταστάσεως τῆς διανοίας. Καὶ γάρ τὸ αἰνεῖν τὸν Θεόν, ἐν κυμάλοις εὐήχοις καὶ κιθάρᾳ καὶ δεκαχόρδῳ φαλτηρίῳ, σύμβολον πάλιν ἦν καὶ σημαντικόν τοῦ συγκείσθαι μὲν νομίμως τὰ μέλη τοῦ σώματος ὡς χορδάς, τοὺς δὲ λογισμοὺς τῆς ψυχῆς ὡς κύμινα λίγνεσθαι, καὶ λοιπὸν τῇ γήῇ καὶ τῷ νεύματι τοῦ πνεύματος ταῦτα πάντα κινεῖσθαι καὶ ζῆν, ὥστε, κατὰ τὸ γεγραμμένον, τῷ πνεύματι τὸν ἄνθρωπον ζῆν μὲν καὶ τὰς πράξεις τοῦ σώματος θαυματοῦν... Τῇ γάρ τῶν ρημάτων μελψίᾳ συγδιατιθειένη (ἡ ψυχή) ἐπιλανθάνεται τῶν παθῶν καὶ χαίρουσα διέπει πρὸς τὸν νοῦν τὸν ἐν Χριστῷ, λογιζομένη τὰ δέλτιστα» (Μ. Ἀθαγασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 27).

«Τὸ γάρ ζητούμενον ἐνταῦθα, ψυχὴ νήφουσα, διεγγιγεριένη διάγνοια, καρδία καταγενυγιένη, λογισμὸς ἐρρωμένος, συνειδής ἐκκεκαθαριμένος. Ἐὰν ταῦτα ἔχων εἰσέλθῃς εἰς τὸν ἄγιον τοῦ Θεοῦ χορόν, παρ' αὐτὸν δυνήσῃ στῆναι τὸν Δαυΐδ. Ἐνταῦθα οὐ χρεία κιθάρας, οὐδὲ νεύρων τεταρτένων, οὔτε πλήκτρου καὶ τέχνης, οὐδὲ δργάνων τινῶν· ἀλλ' ἐὰν θέλης, σὺ σαυτὸν ἐργάσῃ κιθάραν, νεκρώσας τὰ μέλη τῆς σαρκὸς καὶ πολλὴν τῷ σώματι πρὸς τὴν ψυχὴν ποιήσας τὴν συμφωνίαν. "Οταν γάρ μὴ ἐπιθυμῇ κατὰ τοῦ πνεύματος ἡ σάρξ, ἀλλ' εἴκῃ τοῖς ἐπιτάγμασι τοῖς ἑκείνου, καὶ εἰς πέρας ἄγῃ ταῦτην ἐπὶ τὴν ἀρίστην καὶ θαυμαστὴν δόδον, οὕτως ἐργάζῃ μελωδίαν πνευματικὴν» (Χρυσοστόμου, PG. 55, 158).

ΠΑΡΑΠΟΜΠΑΙ

- 1) 2 Πέτρ. α' 21.
 2) Αὐτόθι.
 3) Πρακτικῶν Ζ' Οἰκουμενικῆς
 Συνόδου, Μ. 13, 17.
 4) Ἀγίου Δαλματίου, Μ. 4,
 1257.
 5) Ματθ. ζ' 13.
 6) Ματθ. τε' 14.
 7) Αὐτόθι.
 8) Ματθ. ζ' 15.
 9) Χρυσοστόμου, PG. 57, 316.
 10) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ,
 32, 117.
 11) Ψαλμ. 46, 8.
 12) Χρυσοστόμου, PG. 49, 379.
 13) Χρυσοστόμου PG. 55, 462.
 14) Τοῦ αὐτοῦ, PG. 48, 1056.
 15) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ,
 32, 117.
 16) Χρυσοστόμου, PG. 48, 853.
 17) Ἀιτώς ε' 23.
 18) Ψαλμ. 150, 1.
 19) Ψαλμ. 150, 3.
 20) Αὐτόθι.
 21) Ψαλ. 150, 4.
 22) Αὐτόθι.
 23) Ψαλ. 150, 5.
 24) Αὐτόθι.
 25) Ἐξόδ. κθ' 38.
 26) Λευιτ. δ' 3.
 27) Ἀριθμ. ζ' 29.
 28) Χρυσοστόμου, PG. 48, 880.
 29) Αὐτόθι.
 30) Αὐτόθι.
 31) Χρυσοστόμου, PG. 55, 497.
 32) Αὐτόθι.
 33) Χρυσοστόμου, PG. 55, 494.
 34) Αὐτόθι.
 35) Αὐτόθι.
 36) Αὐτόθι.
 37) Χρυσοστόμου, PG. 55,
 497 - 498.
 38) Χρυσοστόμου, PG. 55, 498.
 39) Χρυσοστόμου, PG. 48, 903.
 40) Δευτερ. ιδ' 5.
 41) Ψαλ. 131, 13.
 42) 3 Βασιλ. ζ' 38.
 43) Χρυσοστόμου PG. 48, 880.
 44) Χρυσοστόμου, PG. 48, 900.
 45) Χρυσοστόμου, PG. 48, 878.
 46) Δαν. γ' Προσευχή, 14.
 47) Ψαλμ. 136, 3.
 48) Ψαλ. 136, 2.
 49) Χρυσοστόμου, PG. 48, 878.
 50) Ψαλ. 136, 4.
 51) Ψαλ. 136, 5 - 6.
 52) Χρυσοστόμου, PG. 49, 379.
 53) Χρυσοστόμου, PG. 48, 880.
 54) Ματθ. κζ' 33 - 35.
 55) Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας,
 Μ. 4, 861.
 56) Δοξολογίας.
 57) Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας,
 Μ. 4, 861.
 58) Χρυσοστόμου, PG. 48, 880.
 59) Αὐτόθι.
 60) Χρυσοστόμου, PG. 48, 881.
 61) Χρυσοστόμου, PG. 48, 858.
 62) Αὐτόθι.
 63) Ψαλ. 32, 3.
 64) Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ,
 52, 64.
 65) Ἰωάν. δ' 21.
 66) Ἰωάν. δ' 23.
 67) 1 Κορινθ. ε' 7.
 68) Ψαλ. 46, 8, κατ. Μ. Ἀ-
 θανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 117.
 69) Χρυσοστόμου, PG. 48, 883.
 70) Αὐτόθι.

- 71) Αὐτόθι.
72) Χρυσοστόμου, PG. 48, 853.
73) Ἀμῷς ε' 23, καὶ Χρυσ. ἐνθ' ἀνωτ.
74) Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 36, 429.
75) Αὐτόθι.
76) Γαλάτ. ε' 3 - 4.
77) Χρυσοστόμου, PG. 48, 859.
78) Γαλ. ε' 4.
79) Ἐπιφανίου Κύπρου, PG. 41, 160.
80) Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 55, 329 - 330.
81) Χρυσοστόμου, PG. 62, 255-256.
82) Φιλιπ. γ' 2.
83) Χρυσοστόμου, PG. 62, 256.
84) Μ. Βασιλείου, PG. 31, 1236.
85) Γρηγορίου Θεολόγου, PG. 36, 429.
86) Χρυσοστόμου, PG. 48, 854.
87) Χρυσοστόμου, PG. 48, 856.
88) Μεγάλου Ἀποδείπνου, καὶ Ψαλ. 150, 3 - 5.
89) Ἀποστόλου, Ψαλ. 28, 1.
90) Ὁρθρου, καὶ Ψαλ. 50, 21.
91) Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 52, 64.
92) Αὐτόθι.
93) Ἰωάν. δ' 23.
94) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 228, καὶ Χρυσοστόμου, PG. 55, 173, 729.
95) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 116 - 117.
96) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 139.
97) Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 52, 64.
98) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 139.
99) PG. 55, 728.
100) Χρυσοστόμου, PG. 55, 494.

- 101) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 196.
102) Χρυσοστόμου, PG. 55, 494, καὶ Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 52, 12.
103) Γρηγορίου Νύσσης, PG. 44, 484.
104) Χρυσοστόμου, PG. 55, 497.
105) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 34, 368.
106) Χρυσοστόμου, PG. 55, 498.
107) Γρηγορίου Νύσσης, PG. 44, 484.
108) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 34, 74.
109) Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 52, 65.
110) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 81.
111) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 130.
112) Ψαλ. 56, 9.
113) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 139.
114) Ἀποκαλ. ε' 8.
115) Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 261.
116) Ἀποκαλ. ιδ' 2.
117) Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 341.
118) Ἀποκαλ. ε' 6.
119) Ἀνδρέου Καισαρείας, PG. 106, 261.
120) Χρυσοστόμου, PG. 57, 157, 629.
121) Γρηγορίου Νύσσης, PG. 44, 444.
122) Αὐτόθι.
123) Αὐτόθι.
124) Αὐτόθι.
125) Χρυσοστόμου, PG. 55, 388, 629, καὶ Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 25.
126) Μ. Βασιλείου, PG. 31, 537.

- 127) Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 52, 12.
128) Βίου ἀγίου Παχωμίου, ΒΕΠΕΣ, 52, 156.
129) Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 52, 11.
130) Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 52, 12.
131) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 25. PG. 55, 629.
132) Αὐτόθι.
133) Αὐτόθι.
134) Χρυσοστόμου, PG. 48, 1056.
135) Ἰωάν. δ' 23.
136) PG. 55, 728.
137) Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 52, 11.
138) Συμεὼν Θεοσακλονίκης, PG. 155, 624.
139) Χρυσοστόμου, PG. 55, 208.
140) Ψαλ. 46, 8.
141) Χρυσοστόμου, PG. 55, 215.
142) Χρυσοστόμου, PG. 62, 129, καὶ PG. 55, 654.
143) Χρυσοστόμου, PG. 48, 1056.
144) Ἐφεσ. ε' 19.
145) Αὐτόθι.
146) Ἐφεσ. ε' 18.
147) Χρυσοστόμου, PG. 62, 129.
148) Χρυσοστόμου, PG. 55, 157, 625.
149) Αὐτόθι.
150) Χρυσοστόμου, PG. 55, 215.
151) Ψαλ. 32, 2.
152) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 34, 73.
153) Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 52, 63 - 64.
154) Μ. Βασιλείου, ΒΕΠΕΣ, 52, 64.
155) Αὐτόθι.
156) Αὐτόθι.
157) Αὐτόθι.
- 158) Αὐτόθι.
159) Ρωμ. ιδ' 1.
160) Χρυσοστόμου, PG. 60, 597.
161) Αὐτόθι.
162) Αὐτόθι.
163) Χρυσοστόμου, PG. 60, 595.
164) Γρηγορίου Νύσσης, PG. 44, 441.
165) Ἐθρ. ια' 10.
166) Γρηγορίου Νύσσης, PG. 44, 441.
167) Αὐτόθι.
168) Αὐτόθι.
169) Γρηγορίου Νύσσης, PG. 44, 440.
170) Γρηγορίου Νύσσης, PG. 44, 444.
171) Ἰωάν. ιη' 36.
172) Χρυσοστόμου, PG. 55, 495.
173) Ψαλ. 46, 7.
174) Ἰακ. ε' 13.
175) Μ. Βασιλείου, PG. 31, 949.
176) Συμεὼν Θεοσακλονίκης, PG. 155, 624.
177) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 26.
178) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 27.
179) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 29.
180) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 28.
181) Αὐτόθι.
182) Αὐτόθι.
183) Μ. Ἀθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 32, 29.
184) Αὐτόθι.
185) Αὐτόθι.
186) Πράξ. ιατ' 31.
187) Λουκ. ι' 16.
188) Ἀμῷς, ε' 23.
189) Χρυσοστόμου, PG. 48, 853.
190) Αὐτόθι.
191) Χρυσοστόμου, PG. 48, 854.
192) Χρυσοστόμου, PG. 55, 158.

193)	Χρυσοστόμου, PG. 55, 166.	202)	Αὐτόθι.
194)	Αὐτόθι.	203)	Χρυσοστόμου, PG. 55, 157.
195)	Χρυσοστόμου, PG. 55, 158.	204)	Αὐτόθι.
196)	Χρυσοστόμου, PG. 55, 166.	205)	Αὐτόθι.
197)	Ψαλ. 135, 1.	206)	M. Βασιλείου, PG. 31, 461.
198)	Χρυσοστόμου, PG. 55, 157.	207)	Χρυσοστόμου, PG. 55, 157.
199)	Χρυσοστόμου, PG. 55, 158.	208)	Αὐτόθι.
200)	Χρυσοστόμου, PG. 55, 139.	209)	Χρυσοστόμου, PG. 55, 158.
201)	Χρυσοστόμου, PG. 55, 158.	210)	Χρυσοστόμου, PG. 55, 258.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΗΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ	3
«ΜΗ ΔΙΑ ΚΙΘΑΡΩΝ»	4
ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ	5
ΛΑΤΡΕΙΑ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ	6
«ΑΣΜΑ ΚΑΙΝΟΝ»	7
ΜΙΣΗΤΗ ΛΑΤΡΕΙΑ	8
ΗΤΩΣΙΣ ΕΙΣ ΙΟΓΔΑΙΣΜΟΝ	8
ΛΑΤΡΕΙΑ ΔΑΙΜΟΝΩΝ	10
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΣ ΝΟΟΥΜΕΝ	10
Η ΨΑΛΜΩΔΙΑ	12
«ΨΑΛΑΤΕ ΣΥΝΕΤΩΣ»	14
«ΛΟΓΙΚΗΝ ΛΑΤΡΕΙΑΝ»	15
ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΡΜΟΝΙΑ	16
ΜΕΛΩΔΙΚΩΣ ΚΑΙ ΑΓΙΩΣ	17
ΠΡΕΠΟΥΣΑ ΣΤΑΣΙΣ	18
ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ	19
ΚΕΙΜΕΝΑ	21
ΗΑΡΑΠΟΜΗΑΙ	25

*Γραμμέναι και πνεύματά τινα δὲν ἔτεθησαν διὰ τεχνικούς λόγους.